

Bevarandeplan för Natura 2000-området Klubben-Rickleån

Foto: Anna Wiklund

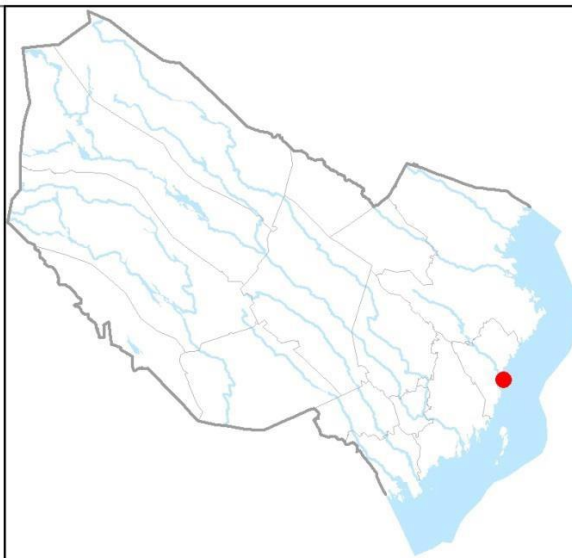
Fastställd av Länsstyrelsen: 2022-06-14
Namn och områdeskod: Klubben-Rickleån, SE0810456
Kommun: Robertsfors
Skyddsstatus: Natura 2000: Särskilt bevarandeområde (SAC)
Övrigt skydd: Naturresevat
Markägare: Privata
Förvaltare: Länsstyrelsen Västerbotten
Area: 87,1 hektar

Karta

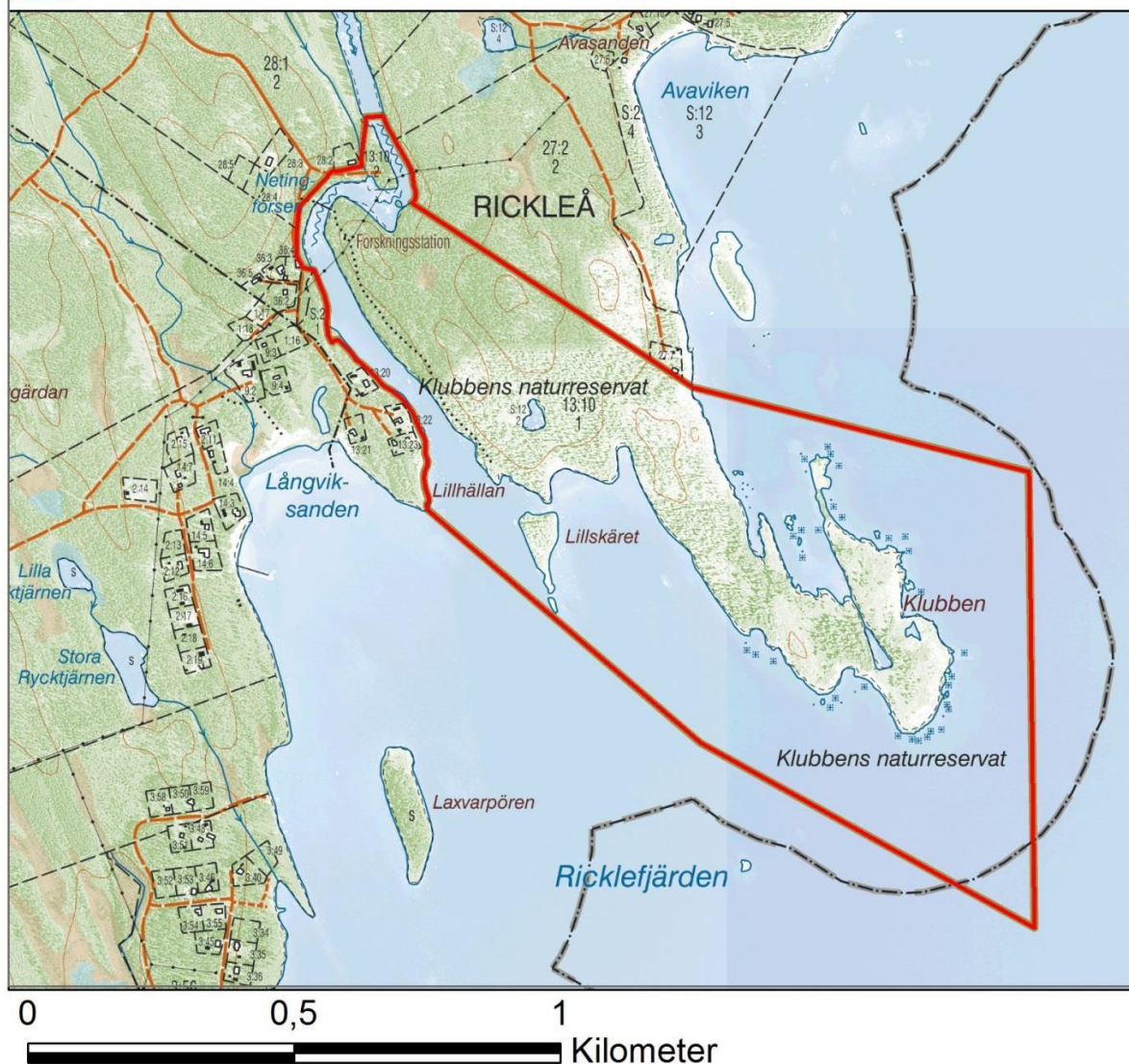
Klubben-Rickleån
Områdeskod: SE0810456
Kommun: Robertsfors
Area: 87,1 ha

Länsstyrelsen
Västerbotten

Gräns för Natura 2000-området

Innehåll

Natura 2000.....	4
Bevarandeplan.....	4
Uttekade naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet.....	4
Uttekade arter enligt Art- och habitatdirektivet.....	4
Beskrivning av området.....	4
Bevarandesyfte.....	5
Beskrivning av utpekade naturtyper.....	5
Beskrivning av utpekade arter.....	9
Andra skyddsvärda arter.....	11
Hotbild.....	11
Bevarandeåtgärder.....	12
Referenser.....	12
Bilaga 1. Fördjupad beskrivning av bevarandemål för Natura 2000-området Klubben-Rickleån ...	13
Bilaga 2. Revision av bevarandemål för Natura 2000-området Klubben-Rickleån	16

Natura 2000

Natura 2000 är EU:s nätverk av värdefulla naturområden med arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv. I Sverige har vi ca 4 000 Natura 2000-områden varav ca 250 finns i Västerbottens län. För varje område finns naturtyper och/eller arter utpekade. Syftet med Natura 2000-området är att bidra till att de för området utpekade naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus i Sverige och EU, vilket innebär att de utpekade arternas och naturtypernas utbredningsområde, areal, populationsutveckling och andra kvaliteter finns och kan bevaras. Mer information om vad Natura 2000 innebär finns på länsstyrelsernas webbplatser.

Bevarandeplan

För varje Natura 2000-område finns en bevarandeplan upprättad. Här beskrivs de utpekade naturtyperna och arterna, deras bevarandetillstånd i det specifika området, samt vilka bevarandemål som harsatts upp för dem. Om åtgärder och skötsel krävs för att uppnå målen beskrivs de också. Bevarande-planen fastställs av Länsstyrelsen.

Bevarandeplanen ska fungera som vägledning och stöd om någon form av exploatering blir aktuell. De naturvärden som finns i respektive Natura 2000-område får inte påverkas negativt och därför krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka bevarandevärdena i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området om de riskerar att påverka områdets bevarandevärden. Detta regleras i miljöbalken 7 kap 28–29 §§. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsens miljöenhet före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Utpekade naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet

Laguner (1150)	0,1 ha
Rev (1170)	5,0 ha
Sten- och grusvallar (1220)	0,1 ha
Vegetationsklädda havsklippor (1230)	0,2 ha
Skär och små öar i Östersjön (1620)	0,5 ha
Sandstränder vid Östersjön (1640)	0,2 ha
Myrsjöar (3160)	0,1 ha
Mindre vattendrag (3260)	4,0 ha
Öppna mossar och kärr (7140)	0,2 ha
Taiga (9010)	20,0 ha
Landhöjningsskog (9030)	4,0 ha

Utpekade arter enligt Art- och habitatdirektivet

Lax

Beskrivning av området

Natura 2000-området Klubben-Rickleån omfattar Rickleåns nedersta lopp och mynningsområde med omgivning. Området består av ungefär lika delar landmiljö och vatten. Det ligger cirka 4 km sydost om Rickleå by i Robertsfors kommun.

Landhöjningen är i denna region bland de högsta i landet vilket tydligt har präglat naturen. Stränderna med hållmarker, klapperstränder och sandstränder är opåverkade och karaktäristiska för den här delen av Bottenvikens kust. Området är också skyddat som naturreservat.

Trots reservatets relativt begränsade yta är det mycket mångformigt och varierat. Själva Klubben utgör en långsträckt udde som skjuter ut i havet med hållmarker, klapperstensfält, steniga stränder och enstaka sandstränder. Rickleån nedströms Robertsfors samhälle har inte nyttjats för flottning och är inte flottledsrensad, vilket är unikt för ett norrländskt vattendrag av denna storlek. Ån är omgiven framförallt av skogsmark och några stugtomter. Den har kvar sitt naturliga lopp med en naturlig bottenstruktur. Det ger området goda förutsättningar som lek- och uppväxtmiljö för lax och havsöring. I reservatet ingår Nettingforsen som är Rickleåns sista fors innan den mynnar i havet. Det är ovanligt med forsar så nära en älvmyrning.

Skogen har en genuin karaktär av naturskog med omväxlande partier med tall- och grandominans. Skogen har utvecklats fritt under de senaste 50–60 åren och i reservatets norra delar förekommer sparsamt med liggande och stående döda granar. Landhöjningsstränderna är genomgående orörda, med skyddade vikar och mindre sandstränder i sydväst. Lillskäret är reservatets största holme. Områdets yttersta delar består av vackert kalspolade hållmarker.

Fågelfaunan består av naturskogslevande arter som spillkråka, järpe, pärluggla och orre samt sjöfågel, till exempel fisktärna, gråtrut, drillsnäppa, skrakar och svärta. Inom reservatet finns mindre våtmarker och områden med klappersten.

Området ligger inom vattenförekomsten Ricklefjärden. För respektive vattenförekomst finns statusklassningar utifrån ekologiska och kemiska faktorer.

Bevarandesyfte

Det överordnande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s Fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden

De många och varierande naturtyperna, framförallt den opåverkade ån och värdena knutna till landhöjningskust.

Motivering

Rickleåns nedre lopp är opåverkat av flottledsrensning, något som är mycket ovanligt i den här delen av landet. Ån utgör viktiga lek- och uppväxtmiljöer för lax. Landhöjningen förändrar området kontinuerligt och skapar hela tiden nya marina och terrestra miljöer, vilket är gynnsamt för fågellivet.

Prioriterade åtgärder

Inga åtgärder är i dagsläget aktuella.

Beskrivning av utpekade naturtyper

För fördjupade beskrivningar av naturtyperna och deras förutsättningar för fortbestånd hänvisas till Naturvårdsverkets Vägledning om naturvårdsdirektivens arter och naturtyper.

Laguner (1150)

Helt eller delvis avsnörda grunda havsvikar, skilda från havet genom trösklar, tät vegetation eller andra hinder som begränsar vattenutbytet. Laguner utgör en viktig livsmiljö för exempelvis fågel- och fiskarter. Landhöjningen gör att dessa miljöer ändrar form och funktion över tid och att nya laguner hela tiden skapas.

Bevarandetillstånd idag

Bedöms vara gynnsamt. Det finns dock indikationer på att gränsvärdena för kvicksilver PBDE överskrids inom vattenförekomsten.

Bevarandemål

Naturtypen ska kunna fungera som viktiga lek- och uppväxtmiljöer för många fiskarter samt värdefulla lokaler för vadare och andfåglar. Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier ska vara försumbar. Typiska arter ska förekomma, och främmande arter ska inte inverka negativt på dessa. Arealen ska inte minska utöver naturliga förändringar som landhöjningen medför.

Rev (1170)

Biogena och/eller geologiska bildningar av hårt substrat på hårbottenar eller mjukbottenar. Reven är topografiskt avskilda genom att de höjer sig över havsbotten i littoral och sublittoral zon. Revmiljön karaktäriseras ofta av en zonering av bentiska samhällen av alg- och djurarter. Rev har i området pekats ut med hjälp av fjärranalys och djupkartor.

Bevarandetillstånd idag

Bedöms vara gynnsamt. Det finns dock indikationer på att gränsvärdena för kvicksilver PBDE överskrids inom vattenförekomsten.

Bevarandemål

Vattenkvaliteten ska vara god med försumbar påverkan av övergödning, samt en mycket begränsad sedimentation. Revet ska ha en tydlig zonering av bentiska växtsamhällen med hög primärproduktion och stor artrikedom. Typiska arter ska finnas, och främmande arter ska inte påverka dess antal eller utbredning. Arealen ska inte minska utöver naturliga förändringar som landhöjningen medför.

Sten- och grusvallar (1220)

Sten- och grusvallar i direkt anslutning till stranden. Vegetationens utformning är beroende av hur exponerad stranden är för vind och vågor.

Bevarandetillstånd idag

Bedöms vara gynnsamt.

Bevarandemål

Vattenkvaliteten ska vara god utan påverkan av övergödning. Artsammansättningen ska vara naturlig och det ska finnas en tydlig zonering av olika vegetationstyper, från vattnet och uppåt.

Vegetationsklädda havsklippor (1230)

Branta havsklippor med lav-, gräs- och örtvegetation. Naturtypen är mångsidig och klipporna har en varierande vegetationstäckning beroende bland annat på havets påverkan, exponeringsgrad, geologi och geomorfologi. Havsklippor är ofta en viktig häckningsplats för fåglar.

Bevarandetillstånd idag

Bedöms vara gynnsamt.

Bevarandemål

Det ska finnas en tydlig zonering av olika vegetationstyper. Artsammansättningen ska vara naturlig. Klipporna ska ge goda förutsättningar för fåglar att häcka. Belastningen av övergödande och försurande ämnen, olja och kemikalier ska vara försumbar. Arealen ska inte minska.

Skär och små öar i Östersjön (1620)

Grupper eller enstaka mindre öar och skär i Östersjön. Öarna ligger i ett exponerat läge och är vanligen trädlösa. Landvegetationen består av arter som är anpassade till torka, vindexponering samt frånvaro av egentlig jordmån.

Bevarandetillstånd idag

Bedöms vara gynnsamt. Det finns dock indikationer på att gränsvärdena för kvicksilver PBDE överskrids inom vattenförekomsten.

Bevarandemål

Vattenkvaliteten ska vara god i omgivande vattenområde. Öarna ska utgöra goda häckningsmiljöer för fåglar och uppehållsplatser för sälar. Vegetationen ska vara artrik, varierad, och olika grad påverkas av naturlig näringstillförsel från fågelspillning. Typiska arter ska finnas, och främmande arter ska inte påverka dess antal eller utbredning. Arealen ska inte minska utöver naturliga förändringar som landhöjningen medför.

Sandstränder vid Östersjön (1640)

Naturtypen utgörs av sandstränder med svagt sluttande kustlinjer formade av havets vågrörelser. Stränderna hyser ofta rikligt med perenna växter men kan även vara sparsamt bevuxna. Flera av arterna är sandbindare. Två små sandstränder finns i området.

Bevarandetillstånd idag

Bedöms vara gynnsamt.

Bevarandemål

Naturtypen ska ha en naturlig artsammansättning och en intakt markvegetation. Vind- och vågprocesser ska kunna verka fritt och fortsätta forma naturtypen. Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier ska vara försumbar. Stranden ska förbli oexploaterad. Typiska arter ska ha stabila eller ökande populationer.

Myrsjöar (3160)

Myrsjöar är ofta små och kännetecknas av näringsfattigt vatten, låg produktivitet och påverkan av humussyror som gör dem naturligt sura. En liten sjö inne i skogen har klassats som denna naturtyp.

Bevarandetillstånd idag

Bedöms vara gynnsamt.

Bevarandemål

Sjöarna ska ha en opåverkad hydrologi med intakta strandvåtmarker och strandskogar. Vattenkvaliteten ska vara god. Främmande arter eller fiskstammar ska inte finnas. Arealen ska inte minska.

Mindre vattendrag (3260)

Mindre vattendrag förekommer i hela landet i såväl skogs- som jordbruksmark. Naturtypen omfattar oftast vattendrag som har strömföring lägre än 4 m³/s och/eller lägre årsmedelvattenföring än 20 m³/s. Rickleån har inom reservatet ett naturligt lopp med naturlig botten och stenstruktur. Åns lopp karaktäriseras av två tvära svängar just innanför reservatsgränsen. Där finns tre forsande sträckor där den största är Netingforsen längst ner. Därefter är åns fåra förhållandevis rak och jämbred fram till mynningen i Bottenviken. Det pågående fisket av flodnejonöga har en lång tradition i Netingforsen som finns dokumenterad ända sedan 1600-talet. Sporadiskt fångas även ål i nättingtinorna.

Rickleån med källområde

Rickleån är en fem mil lång medelstor skogsälv mellan Bygdeträsket och havet. Den har en fallhöjd på 131 meter. Hela avrinningsområdet inkluderat Bygdeträsket och dess tillflöden utgör 1649 km² varav närmare 80% är skogsmark, 7% myr- och våtmarker samt 10% sjöar. Medelvattenföringen är vid åns mynning 17,4 m³/s.

Bevarandetillstånd idag

Bevarandetillståndet bedöms som gynnsamt. Rickleåns nedre lopp är opåverkat av flottledsrensning och har ett nära naturligt flöde, med intakt bottenstruktur och vegetation.

Rickleån med källområden

Områdets värden påverkas av förhållanden i uppströms liggande delar av Rickleån. Från Robertsfors och uppströms finns flera vattenkraftverk och dammar. De utgör vandringshinder och reglerar vattenföringen vilket påverkar ån och dess organismer på olika sätt. Fiskvägar förbi kraftverken finns bara i Robertsfors. Vandringshindren begränsar spridningsmöjligheterna för akvatiska organismer i hela avrinningsområdet. Särskilt påtagligt är det för långvandrande fisk som lax. Det kan på sikt begränsa populationerna av dessa arter även i Natura 2000-området. Graden av begränsning är dock oklar. Ett omfattande arbete med biotopåterställning och eliminering av mindre vandringshinder pågår i avrinningsområdet åtminstone till och med 2022. Mängden död ved i vattensystemet är låg. Det är en brist eftersom död ved skapar långvariga strukturer och livsmiljöer för en rad olika fiskar, insekter, svampar och mossor och därmed bidrar till områdets mångfald.

Åtgärder för att förbättra hydrologi och konnektivitet i uppströmsliggande vattenförekomster i enlighet med beslutade miljö kvalitetsnormer kommer att ge förutsättningar för att bibehålla ett gynnsamt bevarandetillstånd i nedre Rickleån.

Bevarandemål

Arealen 4 hektar ska inte minska.

Naturtypen ska ha god funktion avseende *vattenföring, flödesdynamik och geomorfologi* och bland annat:

- ha en i huvudsak naturlig hydrologisk regim som präglas av årligen återkommande lågvatten respektive översvämningar styrda av nederbörd och avsmältning, och som på vintern gynnar en naturlig isdynamik och därmed en artrik flora och fauna,
- ska död ved på och i vattnet och i strandzonen finnas,
- ha en låg grad av onaturlig fysisk påverkan avseende botten- och strandmiljöer samt hysa naturligamaterialflöden.

Vattenkvaliteten i vattensystemet ska vara så god, det vill säga syrerik, näringsfattig och med stabilt pH samt utan föroreningar, att livsbetingelserna är gynnsamma för näringsvävarna i vatten och på svämplan. Negativ påverkan genom onaturlig grumling, onaturlig försurning, övergödning och antropogena miljögifter ska minimeras.

Avseende *vegetationen* ska de naturliga vegetationstyperna i Rickleåns närmaste omgivning, på svämplan och på bottnar bevaras i sådan utsträckning

- - att de utgör en ekologiskt funktionell kantzon, vilken hindrar läckage av sediment och skadliga ämnen, bidrar med nödvändig skuggning som krävs för stabil vattentemperatur samt tillför organiskt material,
- att de bibehåller sin naturliga struktur och utbredning samt naturliga artrikedom och artsammansättning med karaktärsarter som hårslinga, sköldmöja och näckmossa.

Faunans artsammansättning ska vara naturligt och de *typiska djurarterna*, till exempel simpbor, nejronögon, lax, öring och harr samt i bottenfaunan bland annat natt- och bäcksländor ska finnas i livs-kraftiga populationer, bibehållen utbredning och med möjlighet att reproducera och sprida sig.

Invasiva främmande arter ska inte ha mer än försumbar påverkan på artsammansättning, konkurrenssituation och funktion.

Öppna mossar och kärr (7140)

Naturtypen öppna mossar och kärr är brett definierad och inkluderar mossar och kärr som är plana, svagt välvda, eller sluttande. De ska vara öppna eller glest trädbevuxna och inte ha mer än 30 % kron-täckning. En liten myr i skogen har klassats som denna naturtyp.

Bevarandetillstånd idag

Bedöms vara gynnsamt. Myren verkar vara opåverkad av dikning. Trots det kan den, på lång sikt, växa igen på grund av landhöjningen. Det är en naturlig process.

Bevarandemål

Hydrologin spelar en mycket viktig roll och ska inte försämrats genom till exempel dikning eller exploatering. Myrarnas struktur, funktion och typiska arter ska finnas kvar. Arealen ska inte minska utöver naturliga förändringar som landhöjningen medför.

Taiga (9010)

Som taiga räknas skog med relativt liten påverkan och vars strukturer och funktioner liknar dem i en urskogsartad skog eller en naturskog. Viktigt är att det finns en skoglig kontinuitet och att träden är i olika åldrar och storlekar.

Bevarandetillstånd idag

Bedöms vara gynnsamt. Skogen är naturskogsartad och värdena kommer att utvecklas ytterligare över tid.

Bevarandemål

Naturtypen ska huvudsakligen präglas av naturliga processer. Träd i olika åldrar och dimensioner ska finnas. Död ved ska finnas i stor mängd och olika grader av nedbrytning. Skogen ska präglas av lång kontinuitet och hysa arter typiska för sådan skog. Arealen ska inte minska.

Landhöjningsskog (9030)

Naturtypen utgörs av primärskog som uppkommit genom landhöjningen. Den har olika successionsstadier, i en zonerings från busksnår och albård till örtrika skogspartier och fattigare barrskogar. I takt med landhöjningen förskjuts de olika vegetationszonerna ner mot de nya landområdena som rest sig ur vattnet. Skogar belägna högre än 3 meter över havet förs till taiga, 9010, eller annan lämplig skogstyp.

Bevarandetillstånd idag

Bedöms vara gynnsamt.

Bevarandemål

Skogen ska präglas av naturlig dynamik och en succession där alla stadier finns representerade. Den ska vara naturskogsartad med träd i olika åldrar, samt ha rikligt med död och döende ved från både löv- och barrträd. Hydrologin ska vara ostörd. Typiska arter ska finnas. Arealen ska inte minska utöver naturliga förändringar som landhöjningen medför.

Beskrivning av utpekade arter**Lax (Salmo salar)**

Laxen rör sig över stora områden och kräver olika miljöer under sin livscykel. Laxen leker i större forsande eller strömmande vattendrag. För att romen ska överleva krävs lekbottnar av blandat substrat i form av sand, grus och större stenar (upp till 100 mm) där syrerikt vatten kan penetrera ner. De kläckta ynglen håller till i strömmande eller forsande områden med sten och mindre block. Där får de skydd i mellanrummen och kan hitta lämpliga vattenflöden, ståndplatser och föda. När de efter två till fyra år växt till övergår de till smoltstadium och vandrar ut i Östersjön för att växa ytterligare. Efter upp till fyra år i havet återvänder laxen för lek till den älv där den föddes. Uppvandringen börjar på våren och kan pågå till senhösten. Vid uppvandringen är lämpligt flöde och temperatur viktiga. Laxens krav på lämpliga lek- och uppväxtmiljöer, god vattenkvalitet och dess långa vandringar och nyttjande av miljöer både i sötvatten och i havet, gör den sårbar för både naturlig och mänsklig påverkan.

Laxbeståndet i Rickleån slogs ut i början av 1900-talet på grund av utsläpp från Robertsfors sulfittfabrik. Laxbeståndet repade sig efter att fabriken lades ner på 1940-talet. I mitten av 1960-talet ledde nya industriutsläpp åter till att laxen slogs ut men den har återhämtat sig igen.

Rickleån är en av åtta vildlaxälvar i Västerbotten. En del laxar använder Netingforsen för lek och uppväxt medan andra tar sig vidare till områden högre upp i ån. Artens nuvarande utbredningsområde sträcker sig upp till Åselestupet. Det ligger strax uppströms turbinutloppet från Älgglunds kraftverk nedströms Bygdeträsket. Starksimmande arter bedöms ha passerat Åselestupet under gynnsamma flödes- och temperaturförhållanden i referenssituationen (före modifieringar gjordes i och nedanför fallet).

Laxens högakrav på livsmiljöer gör den mycket viktig som indikatorart för god vattenstatus. Öringen, som liksom laxen är värd för flodpärlmusslans larver, har liknande miljökrav och ekologi. De här beskrivna åtgärderna för laxen kan därför också appliceras på öringen. Lax och öring är viktiga fiskarter för fritidsfiske, fisketurism och yrkesfiske. Eftersom laxen dessutom vandrar ända ner till södra Östersjön innan den återvänder för lek krävs både en nationell och en internationell samordning av dess förvaltning.

Bevarandetillstånd idag

Bevarandetillståndet för lax i Klubben-Rickleån är gynnsamt. Förhållandena i Netingforsen är goda och den är viktig som lek- och uppväxtområde. Laxpopulationen i Rickleån som helhet är emellertid sårbar.

Rickleån med källområden

Laxstammen är liten och når inom sitt nuvarande utbredningsområde i Rickleån som helhet inte det nationella målet inom laxförvaltningen om 80 % av maximala potentialen för smoltproduktion. Sannolikheten att nå målet låg år 2020 under 50%. Tätheten av ensamriga laxyngel i Rickleån visar en ökande trend under åren 2014 – 2020. Tätheten beräknas utifrån medelvärdet av antal infångade yngel per elfiskad ytenhet 1990 – 2020. Mellanårsvariationerna är dock stora. Även trenden för uppvandrande lax i Rickleån var under åren 2014 – 2020 ökande, om än med en svacka i början av tidsserien. Som längst dokumenterades 13 laxar medan 57 laxar räknades in vid mätningen 2020. Populationstrenderna måste följas upp och analyseras även fortsättningsvis.

En av orsakerna till att laxen inom sitt nuvarande utbredningsområde i Rickleån inte når laxförvaltningens uppsatta mål är att delar av laxens livsmiljö i ån är negativt påverkad av tidigare flottledsrensningar. Det har lett till att lämpliga lekbottnar och yngelhabitat länge saknats längs de påverkade sträckorna. Restaureringar är gjorda längs delar av flottlederna. I huvudfåran är sex forssträckor restaurerade från Kvarnforsen i Överklinten och nerströms. Några flottledsobjekt klassade som kulturminnen är dock sparade. I källflödena Sikån, Risån och Tallån är sammanlagt omkring hälften av strömsträckorna restaurerade men endas ett av deras tillflöden är restaurerat. Ytterligare en orsak till att laxförvaltningens mål inte nås, är att dammar i hela vattensystemet påverkar laxens upp- och nedströmsvandring negativt vilket kräver åtgärder. Endast i Robertsfors finns anlagda fiskvägar som dock behöver byggas om för fullgod funktion.

Bevarandemål

Laxen ska reproducera sig i Rickleån inom Natura 2000-

området. Laxstammen ska ha en naturlig storleksfördelning.

Lämpliga miljöer för lek och uppväxt ska finnas i laxens hela naturliga utbredningsområde i Rickleåns avrinningsområde, inklusive Natura 2000-området Klubben-Rickleån. Lekbottnarna ska inte riskera att sättas igen av finkorniga partiklar.

Vattenkvaliteten ska vara god med en försumbar påverkan från till exempel grumlande, försurande, giftiga och övergödande ämnen.

Artens upp- och nedströmsvandring ska inte hindras eller försvåras av mänskligt skapade vandringshinder.

Andra skyddsvärda arter

Förutom ovanstående arter som ingår i bilaga 2 i Art- och habitatdirektivet är följande arter utpekade som särskilt skyddsvärda från Rickleån.

Flodnejonöga (*Lampetra fluviatilis*). Arten finns i ett antal av de större vattendragen som mynnar i Bottenviken. Den leker i vattendraget men växer upp i havet. Hot är bland annat vandringshinder.

Harr (*Thymallus thymallus*). Harr är en viktig fiskart i åsystemet, särskilt i de strömmande delarna. Kvaliteten på vattendragets strukturer och vattenkvalitet är viktiga. Arten är också viktig för sportfisket.

Öring (*Salmo trutta*). Arten finns i hela Sverige. Den är beroende av rinnande vattendrag för sin reproduktion. Havsöringbeståndet i Rickleån är ett av länets största. Både stationära bestånd och vandrarebestånd finns i Rickleåns vattensystem. Arten finns spridd i området och är den viktigaste värdfisken för flodpärlmussla. Tätheten av öringungar har dock minskat på sträckan nedströms Robertsfors till mynningen. Det kan vara en konsekvens av ökad konkurrens med lax.

Hotbild

Miljögifterna kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE) utgör hot mot områdets växt- och djurliv. Särskilt känsliga är arter högre upp i näringskedjan, till exempel lax. Kvicksilver och PBDE överstiger idag EU:s gränsvärden i alla Sveriges ytvattenförekomster. Enligt VISS (2016) bedöms det vara tekniskt omöjligt att sänka halterna under gränsvärdena, eftersom problemet främst orsakas av långväga, luftburna föroreningar. Industriutsläpp i Robertsfors har förorenat Rickleån två gånger under 1900-talet och slagit ut fiskbestånd. Det är dock oklart vilka långsiktiga effekter utsläppen har medfört.

Övergödning påverkar artsammansättning och kan orsaka algblooming, syrebrist och bildning av giftiga ämnen. Bottenvegetationen kan också komma att påverkas negativt.

Exploatering av kusten är ett generellt problem i Västerbottens län, och utgör ett stort hot mot den biologiska mångfalden. Uppförande av hus och bryggor innebär en permanent påverkan på naturtyperna, förändrar naturliga vattenprocesser, samt stör fågellivet. Muddring och bottenfiske påverkar artsammansättningen och förstör lekplatser för fisk. Avverkning av skogen skulle också kunna utgöra ett stort hot. Skogen är skyddad från skogsbruk enligt reservatets beslut.

Främmande arter utgör hot mot den naturliga artsammansättningen och konkurrensen dem emellan. Spridningen av vattenpest och nyzeeländsk tusensnäcka kan komma att bli ett problem för den biologiska mångfalden. Mink utgör ett hot mot häckande fåglar. Eventuell etablering av vresros innebär ett hot mot landväxterna och kan även påverka tillgängligheten negativt för friluftslivet.

Laxen hotas i havet bland annat av överfiske, ökad eutrofiering, förändrad födotillgång och sjukdomar. I vattendrag utgör vandringshinder, flödesreglering, sedimentation och försurning stora hot.

Klimatförändringar riskerar på sikt att påverka nederbörd och temperatur så mycket att vissa arter, artgrupper eller hela system minskar eller försvinner. Ökade temperaturer och en ökad koldioxidhalt i luften orsakar försurning av havet.

Nämnda verksamheter kan utgöra hot även om de bedrivs utanför områdets gränser.

Bevarandeåtgärder

Skyddsåtgärder

Klubben-Rickleån är ett Natura 2000-område och har det skydd enligt miljöbalken som gäller samtliga Natura 2000-områden i landet. Alla verksamheter och åtgärder, innanför och utanför området, som på ett betydande sätt kan påverka Natura 2000-området är tillståndspliktiga enligt 7 kap 28 – 29 §§ miljöbalken. Området är även skyddat som naturreservat.

Strandskydd berör området enligt 7 kap 14 § miljöbalken.

Fiske av lax är reglerat i fiskelagstiftningen med avseende på fredningstider, fredade zoner och tillåtna redskap. Regleringen av havs- och kustfisket av lax ska anpassas till en nivå som leder till att laxbeståndet i Rickleån snarast kan uppnå det produktionsmål som är uppsatt.

Rickleån är av Naturvårdsverket, klassificerat som särskilt värdefullt vatten från Robertsfors ner till mynningen i Bottenviken, vilket även omfattar Natura 2000-området Åströmsforsen.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder är i dagsläget aktuella. Se reservatets beslut och skötselplan för detaljer.

Ytterligare information

Mer information om Natura 2000 och åtgärdsprogram för olika arter finns på [Naturvårdsverket \(naturvardsverket.se\)](http://naturvardsverket.se)

Kartmaterial och fakta om skyddade områden bland annat gränser och naturtypskartor (NNK) finns i Naturvårdsverkets kartverktyg [Skyddad natur \(naturvardsverket.se\)](http://naturvardsverket.se)

I Skogsstyrelsens kartverktyg [Skogsstyrelsen - Skogens pärlor](http://skogsstyrelsen.se) kan du bl.a. hitta information om skogar med höga naturvärden.

Referenser

Artdatabanken: [SLU Artdatabanken - ett kunskapscentrum för arter och naturtyper | SLU Artdatabanken](http://artdatabanken.se)

[Invasiva främmande arter \(naturvardsverket.se\)](http://naturvardsverket.se)

Länskarta Västerbotten. [Länskarta Västerbotten \(lansstyrelsen.se\)](http://lansstyrelsen.se)

SMHI, Vattenwebb. [Modelldata per område | SMHI - Vattenwebb](http://vattenwebb.se)

SMHI, Vattenwebb [Regleringar | SMHI - Vattenwebb](http://vattenwebb.se)

Svenskt ElfiskeRegiSter (SERS). Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Institutionen för akvatiska resurser. <http://www.slu.se/elfiskeregistret>

Vatteninformationssystem Sverige, VISS. <http://viss.lansstyrelsen.se/>

Vägledningar om naturvårdsdirektivens arter och naturtyper [Natura 2000 i Sverige \(naturvardsverket.se\)](http://naturvardsverket.se)

Åtgärdsprogram för olika arter finns att hämta på <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-sam-hallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Naturvard/Atgardsprogram-for-hotade-arter/>

Publikationer och rapporter

Grelsson, Gunnell & Nilsson, Christer 1981. Rickleåns växtvärld nerströms Robertsfors. Länsstyrelsen i Västerbottens län, meddelande 2, 1981.

ICES. 2021. Baltic Salmon and Trout Assessment Working Group (WBGAST). ICES Scientific Reports. 3:26. [Publication Reports - wbgast 2021 Full report.pdf \(ices.dk\)](https://www.ices.dk/publications/publication-reports-wbgast-2021)

Dannewitz, J., Palm, S., Kagervall, A., Whitlock, R. & Dahlgren, E. 2020. Svenska laxbestånd i Öster-

sjön – status, exploatering och förvaltning. Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för akvatiska resurser, Sötvattenslaboratoriet. [Microsoft Word - Svenska laxbestånd Östersjön SLU Aqua 2020-10-16](#)

Bilaga 1. Fördjupad beskrivning av bevarandemål för Natura 2000-området Klubben-Rickleån

Revidering och fördjupning av bevarandemålen är inriktade på mindre vattendrag och lax eftersom det bedöms vara den utpekade naturtyp respektive art som påverkas mest av vattenkraftsreglering i Natura 2000-området Klubben-Rickleån.

Natur- typ		Bevarandemål	Fördjupad beskrivning
3260 Mindre vattendrag	1	Arealen ska vara 4 hektar.	
	2	Naturtypen ska ha god funktion avseende <i>vattenföring, flödesdynamik och geomorfologi</i> och bland annat: - ha en i huvudsak naturlig hydrologisk regim som präglas av årligen återkommande lågvatten respektive översvämningar styrda av nederbörd och avsmältning, och som på vintern gynnar en naturlig isdynamik och därmed en artrik flora och fauna. - ska död ved finnas på och i vattnet och i strandzonen, - ha en låg grad av onaturlig fysisk påverkan avseende botten- och strandmiljöer samt hysa naturliga materialflöden.	Vattendraget ska enligt skötselplanen utvecklas fritt. Rickleån är reglerad högre upp i vattensystemet vilket kan påverkaden hydrologiska regimen i Natura 2000-området. Målet är att den hydrologiska regimen inte ska försämrats. Maximala reglerade vårflöden (1/3 – 30/6) ska inte vara lägre än 75 % av motsvarande naturliga flöden, beräknade på ett löpande medelvärde över de senaste 10 åren. Det är jämförbart med dagens nivåer. Vid låga naturliga vattenflöden (medelvattenflöde eller lägre) får vattenföringen aldrig understiga den naturliga tillrinningen så att fåran tillfälligt blir utan vatten. Rickleån i Natura 2000-området Klubben-Rickleån är en del av den sträcka av Rickleån som inte är påverkad av flottledsengrepp. Målet är att vattendragsfåran ska förbli opåverkad av fysiska ingrepp.

3260 Mindre vattendrag	3	<i>Vattenkvaliteten</i> i vattensystemet ska vara så god, det vill säga syrerik, näringsfattig och med stabilt pH samt utan föroreningar, att livsbetingelserna är gynnsamma för näringsvävarna i vatten och på svämplan. Negativ påverkan genom onaturlig grumling, onaturlig försurning, övergödning och antropogena miljögifter ska minimeras.	Eftersom Rickleån i Natura 2000-området är ett rinnande vatten med forssträckor är normalt syresättningen god så länge vattenfåran inte torkar ut. Graden av försurning är måttlig i nedre Rickleån (se Länsstyrelsen Västerbotten, 2020. Försurning och kalking av sjöar och vattendrag i Västerbottens län. Åtgärdsplan 2019-2023. Bilaga 16. Rickleån. Visning av publikation Länsstyrelsen Västerbotten (lansstyrelsen.se)). Målet är att ingenförsämring ska ske. Övergödning bör kunna undvikas med effektiv avloppsrening och välplanerad markanvändning. Målet är att ingen försämring ska ske. På grund av kemiska föroreningar uppnås generellt sett inte god kemisk status i Sveriges vatten. Det är därför viktigt att påverkan inte ökar. Målet är att ingen försämring ska ske.
	4	Avseende <i>vegetationen</i> ska de naturliga vegetations-typerna i Rickleåns närmaste omgivning, på svämplan och på bottnar bevaras i sådan utsträckning	Uppgifter om kantzonernas kvalitet är ofullständiga. Hur bred kantzon som krävs för att den ska vara funktionell måste avgöras utifrån de förutsättningar som finns på plats (se (PDF) Strandzoner längs skogsvattendrag (researchgate.net), Skogsstyrelsen, 2014. Hänsyn till vatten. Kantzonernas funktioner. hansyn-till-vatten-alla-faktablad-samlade-i-en-pdf.pdf (skogsstyrelsen.se)).
		- att de utgör en ekologiskt funktionell kantzon, vilken hindrar läckage av sediment och skadliga ämnen, bidrar med nödvändig skuggning som krävs för stabil vattentemperatur samt tillför organiskt material	
		- att de bibehåller sin naturliga struktur och utbredning samt naturliga artrikedom och artsammansättning med karaktärsarter som hårslinga, sköldmöja och näckmossa.	
	5	Faunans artsammansättning ska vara naturligt och de <i>typiska arterna</i> , till exempel simpor, nejonögon, lax, öring och harr, samt i bottenfaunan bland annat natt- och bäcksländor ska finnas i livskraftiga populationer, bibehållen utbredning och med möjlighet att reproducera och sprida sig.	
	6	<i>Invasiva främmande arter</i> inte ha mer än försumbar påverkan på artsammansättning, konkurrenssituation och funktion.	Information om invasiva arter finns på Invasiva främmande arter (naturvardsverket.se). Invasiva främmande arter och inrapporteras till SLU Artdatabanken - ett kunskapscentrum för arter och naturtyper SLU Artdatabanken.. Uppdaterade data hämtas därifrån. Målet är att invasiva främmande arter inte ska etablera sig och påverka de naturliga ekosystemen.

Art		Bevarandemål	Fördjupad beskrivning
Lax	1	Laxen ska reproducera sig i Rickleån inom Natura 2000-området.	Förutsättningarna för föryngring finns men smoltproduktionen når inte de uppsatta målen inom laxen nuvarande utbredningsområde i Rickleån. (Se . Microsoft Word - Svenska laxbestånd Östersjön SLU Aqua 2020-10-16)
	2	Laxstammen ska ha en naturlig storleksfördelning.	
	3	Lämpliga miljöer för lek och uppväxt ska finnas i laxens hela naturliga utbredningsområde i Rickleåns avrinningsområde. Lekbottnarna ska inte riskera att sättas igen av finkorniga partiklar.	Restaureringar har förbättrat lek- och uppväxtmöjligheterna väsentligt i stora delar av vattensystemet uppströms Robertsfors, men vandringshinder som påverkar laxens möjligheter att utnyttja alla potentiella områden kvarstår (se mål 5 för lax).
	4	Vattenkvaliteten ska vara god med en försumbar påverkan från till exempel grumlande, försurande, giftiga och övergödande ämnen.	Jfr mål 3 för naturtyp 3260
	5	Artens upp- och nedströmsvandring ska inte hindras eller försvåras av mänskligt skapade vandringshinder.	Inom Natura 2000-området har flottning inte bedrivits och det finns inget behov av restaurering där. Åtgärder bör vidtas beträffande de mänskligt skapade vandringshinder och artificiella strukturer i andra delar av vattensystemet som kvarstår. Hänsyn måste tas för kulturhistoriska bevarandevärden. Vandringshinder försvårar även för andra organismer som har betydelse för lax. Målet är att konnektiviteten inte ska försämrast.

Bilaga 2. Revision av bevarandemål för Natura 2000-området Klubben-Rickleån

Naturtyp	Ursprungliga bevarandemål	Reviderade bevarandemål
3260 Mindre vattendrag	Arealen ska inte minska.	Arealen ska vara 4 hektar.
	Bäcken ska ha fria vandringsvägar samt naturliga vattenståndsfluktuationer och flöden utan påverkan av dikning.	Naturtypen ska ha god funktion avseende <i>vattenföring, flödesdynamik och geomorfologi</i> och bland annat: - ha en i huvudsak naturlig hydrologisk regim som präglas av årligen återkommande lågvatten respektive översvämningar styrda av nederbörd och avsmältning, och som på vintern gynnar en naturlig isdynamik och därmed en artrik flora och fauna. - ska död ved finnas i vattnet och i strandzonen, - ha en låg grad av onaturlig fysisk påverkan avseende botten- och strandmiljöer samt hysa naturliga materialflöden.
360 Mindre vattendrag	Vattenkvaliteten ska vara god	<i>Vattenkvaliteten</i> i vattensystemet ska vara så god, det vill säga syrerik, näringsfattig och med stabilt pH samt utan föroreningar, att livsbetingelserna är gynnsamma för näringsvävarna i vatten och på svämplan. Negativ påverkan genom onaturlig grumling, onaturlig försurning, övergödning och antropogena miljögifter ska minimeras.

Naturtyp	Ursprungliga bevarandemål	Reviderade bevarandemål
3260 Mindre vattendrag		Avseende <i>vegetationen</i> ska de naturliga vegetationstyperna i Rickleåns närmaste omgivning, på svämplan och på bottnar bevaras i sådan utsträckning - att de utgör en ekologiskt funktionell kantzon, vilken hindrar läckage av sediment och skadliga ämnen, bidrar med nödvändig skuggning som krävs för stabil vattentemperatur samt tillför organiskt material - att de bibehåller sin naturliga struktur och utbredning samt naturliga artrikedom och artsammansättning med karaktärsarter som hårslinga, sköldmöja och näckmossa. Faunans artsammansättning ska vara naturlig och de <i>typiska djurarterna</i>, till exempel simpor, nejonögon, lax, öring, harr, flodpärlmussla samt i bottenfaunan bland annat natt- och bäcksländor ska finnas i livskraftiga populationer, bibehållen utbredning och med möjlighet att reproducera och sprida sig. <i>Invasiva främmande arter</i> ska inte ha mer än försumbar påverkan på artsammansättning, konkurrenssituation och funktion.

Art	Ursprungliga bevarandemål	Bevarandemål
Lax	Kontinuerlig laxföryngring ska ske inom laxens hela naturliga utbredningsområde i Rickleån. Smoltproduktionen i Rickleån ska vara minst 75% av den beräknade maximala kapaciteten för älven. Den maximala kapaciteten för smoltproduktion i Rickleån är skattad till 14 000 smolt (7 000-27 000) (ICES 2015). För framtida reviderade estimat hänvisas till ICES WGBAST. Ovanstående potentialmål finns uppsatta för samtliga laxförande Östersjölvar i Sverige, och målen är nationellt styrda (ICES 2015).	Laxen ska reproducera sig i Åströmsforsen. Kommentar: Stora delar av den ursprungliga texten är, vid uppdateringen, införlivad i artbeskrivningen.
		Laxstammen ska ha en naturlig storleksfördelning.
	Arten har specifika krav gällande habitatförhållanden för lek respektive och ynglens uppväxt. Minst en funktionell lekbotten ska finnas per 50–100 m strömsträcka. Lekbottarna ska ha blandat substrat i form av sand, grus och större stenar (upp till ca 100 mm) med tyngdpunkt på de grövre fraktionerna. Syrerikt vatten ska kunna penetrera leksubstratet ner till äggen, vilket är avgörande för äggens överlevnad. Ynglens uppväxtmiljöer ska vara heterogena, där ynglen kan söka skydd från predatorer och hitta lämpliga vattenflöden och ståndplatser. Heterogena miljöer fångar också kvistar, blad och annat organiskt material som utgör föda för bl.a. insekter som i sin tur utgör föda för fiskynglen. Laxen är beroende av att detta material (träd, grenar, löv etc.) tillförs vattendraget från omgivande skog. Därför skall intakta kantzoner, som också skuggar och har en vattentemperaturreglerande effekt, alltid finnas längs hela vattendraget.	Lämpliga miljöer för lek och uppväxt ska finnas i laxens hela naturliga utbredningsområde i Rickleåns avrinningsområde, inklusive Natura 2000-området Åströmsforsen. Kommentar: Stora delar av den ursprungliga texten är, vid uppdateringen, införlivad i artbeskrivningen
	Vattenkvaliteten ska vara god, varför den kalkning som sker inom älvens avrinningsområde bör fortsätta.	Vattenkvaliteten ska vara god med en försumbar påverkan från till exempel grumlande, försurande, giftiga och övergödande ämnen samt igenslammande partiklar.
	Vandringsvägar, vattenståndsfluktuationer och flöden ska vara naturliga, utan påverkan av dikning eller dämning.	Artens upp- och nedströmsvandring ska inte hindras eller försvåras av mänskligt skapade vandringshinder.